

- Í einum blivu kvinnur, húskallar og tænastrúfólk javnsett við restina av samfelagnum og merkti tað, at føroyska veljarafjöldin tvífaldaðist

felagnum hevur møguleikan at velja, hevur verið drúgv og langdrigin. Tað sæst serliga væl, tá hugt verður eftir júst hvør hevði atkvøðurætt, tá lögtingið bleiv endurreist í 19. øld.

Tá lögtingsval fyrstu ferð bleiv hildið í samband við endurreista lögtingið í 1852, var valrættaraldurin 30 ár. Tað var ikki óvanligt í Evropa um tað mundi, at aldursmarkið var so høgt og brúktu føroyingar sama aldursmark sum danir.

Men meðan aldurin í dag er ein av teimum síðstu forðingunum fyri at atkvøða, so vóru munandi strangari reglur galdandi tá. Kvinnur, húskallar og tænastrúfólk hjá bóndum høvdu ongan atkvøðurætt, meðan ymiskar treytir vóru til menn.

Harímillum var, at teir høvdu fastan bústað í tí prestagjaldi, har valið varð hildið, at ávísur skattur varð goldin til ríkið ella kommunu og at viðkomandi hevði sjálvstøðugt húsarhald. Og um so var, at maður hevði tikið móti fátækrahjálp, ið ikki var afturgoldin og eftirgivin, var hann eisini óskikkaður at velja.

Valaldurin lækkaði

Teir lögtingslimir, ið blivu valdir í 1852 gjørdur skjótt av at broyta tí skipan, ið teir sjálvir vórðu valdir eftir, tí longu tvey ár seinni varð lógin um valrætt broytt á fyrsta sinni.

Talan var um eina broyting, ið bæði herdi og linkaði um krøvini. Nýggja lögtingið ynskti at broyta lógina, so at valrætturin bleiv knýttur saman við ognarviðurskiptum. Sostatt bleiv lagt aftrat krøvunum fyri valrætti, at ein maður, ið ynskti at velja á lögtingsvali, skuldi eiga jørð ella hava brúksrætt til jørð, svarandi til 3 gyllin. Maður hevði eisini valrætt, um hann átti ogn av bygningum, sum høvdu eitt virði svarandi til minst 150 ríkisdálar.

Føroyar hava sum heild verið frammanfyri sína tíð í Ríkisfelagsskapinum at lækka valaldurin. Tað er einans 18 ára valaldur, ið danir vóru fyrr at samtykkja

Meðan treytirnar til valrætt sostatt blivu herdar í samband við ognarviðurskipti, so linkaði lögtingið um treytirnar við at lækka sjálvan valaldurin úr 30 árum til 25 ár.

Meðan man áðrenn hevði fyllt danska lestinum við einum valaldri á 30 ár, vóru føroyingar nú 63 ár fyrr enn danir at lækka hann til 25 ár.

Kvinnurnar sleppa framat

Næstu hálvu øldina fekk vallógin frið frá lögtingsmonnum, tó at

man í 1906 gjørdi eina broyting, ið gjørdi at ræðis- ella ognarrættur ikki longur var ein treyt fyri valrætti.

Stóra broytingin bleiv tó samtykt í Ríkisdegnum 28. apríl 1916, tá ein nýggj lóg bleiv samtykt, sum munandi víðkaði um føroysku veljarafjöldina. Nýggja lógin javnstillaði nevniliga kvinnur við menn, samstundis sum treytin um sjálvstøðugt húsarhald bleiv strikað.

Í einum blivu kvinnur, hús-

kallar og tænastrúfólk javnsett við restina av samfelagnum og merkti tað, at føroyska veljarafjöldin tvífaldaðist.

Eingin broyting bleiv gjørd í valaldrinum í 1916, men undir 2. veraldarbardaga vóru aftur røddir, ið ynsktu at broyta vallógina og var tað tá aldurin, ið stóð fyri tørn. So í 1944 samtykti Føroya lögting at lækka valaldurin úr 25 til 21 ár.

Longu 16 ár seinni, í 1970, vóru broytingar aftur gjørdar í vallógin, tá lögtingið samtykti at lækka

valaldurin við einum ári til 20 ár.

Síðan gingið tað 18 ár áðrenn lögtingið enn einaferð fór undir at viðgera valaldurin, men í 1984 samtykti Føroya lögting at lækka valaldurin til 18 ár, ið hann hevur verið síðan.

Ein roynd í 2007

35 ár eru liðin síðan at valrættaraldurin seinast varð broyttur, men tað er ikki tí, at eingin roynd er gjørd. Í 2007 lögdu Tórbjørn Jacobsen og Páll á Reynatúgvu, tingmenn fyri Tjóðveldi, og Jenis av Rana og Bill Justinussen, tingmenn fyri Miðflokkinn, fram uppskot um at lækka valaldurin.

Tað gjørdist tó skjótt greitt, at lítil og eingin undirtøka var fyri uppskotinum. Fimm av sjevevndarlimum í rættarnevndini vísti uppskotinum frá sær og tá atkvøðast skuldi um uppskotið í tingsalinum lögðust einans Høgni Hoydal og Karsten Hansen aftrat uppskotsstíllarunum og atkvøddu fyri uppskotinum, meðan 20 tinglimir vrakaðu uppskotinum.

Hóast uppskotið fall, verður evnið javnan sett á breddan. Harímillum í samband við ungdóms-tingið, har skúlaungdómar seta hvørjum stevnu í lögtinginum annað hvørt ár at viðgera mál, ið hava týðning fyri ung.

Seinasta ítøkiliga uppskot um at lækka valaldurin kom frá Tjóðveldi. Á flokstringi hjá flokkinum í 2017 varð samtykt at taka undir við einum uppskoti frá Unga Tjóðveldi um at valaldurin til ætlaðu fólkaatkvøðuna um stjórnskipanina skuldi vera 16 ár.

Tá segði Høgni Hoydal, formaður floksins, við in.fo, at hetta var ein spurningur, ið hann fór at reisa við samgonguna. Tað bleiv tó aldrin reiðiliga aktuelt, tí skjótt gjørdist greitt, at fólkaatkvøðan bleiv avlýst og sostatt bleiv ikki meira gjørt við málið.

KELDA: LÖGTINGIÐ 150 – HANS ANDRIAS SÖLVARÁ

16 ára valaldur úti í heimi

Fleiri staðni kring heimin er valaldurin lækkaður so, at 16 og 17 ára gomul sleppa á val. Her eru nøkur av londunum

HALLUR AV RANA

HALLUR@SOSIALURIN.FO

Eysturriki:

Miðevropeiska landið verður mett at vera undangonguland viðvíkjandi valaldur til 16 ára gomul. Tað eru nú 12 ár síðan, at 16 og 17 ára gomul fyrstu ferð sluppu at atkvøða til eitt val í Eysturriki og er tað fyrsta land í Evropa, ið hevur lækkað valaldurin.

Malta:

Síðan 2013 hava 16 og 17 ára gomul havt valrætt til lokaval. 5. mars í fjør samtykti eitt einmælt

tjóðarting at lækka valaldurin til 16 ár. Malta er næsta landið í Evropa, ið hevur lækkað valaldurin til øll val.

Skotland:

Í grannalandinum fyri sunnan hevur valaldurin til skotska parlamentið verið 16 ár síðan 2015. Fyrstu ferð 16 og 17 ára gomul sluppu á val var tó til fólkaatkvøðuna um loysing í 2014.

Brasil:

Tá grundlógin bleiv samtykt í suðuramerikanska landinum í 1988 bleiv valaldurin settur til at vera 16 ár. 16 og 17 ára gomul eru

tó undantikin skyldini at velja, ið er galdandi fyri borgarar millum 18 og 70 ár.

Týskland:

Valaldurin til tjóðarting ið og landspartarnar er 18 ár, men í summum kommunum sleppa 16 og 17 ára gomul at velja.

Norra:

Í Noregi hevur man royndarkoyrt eina skipan við 16 ára valrætti í samband við kommunuvalini í 2011 og 2015. 16 og 17 ára gomul høvdu tá atkvøðurætt í 20 kommunum. Úrslitini vístu, at broytingin í valaldrinum hvørki hevði nakra stórvegis negativa ella positiva broyting við sær, tó so at ungdómsumboðanin gjørdist størri í kommununum. Royndarætlanin verður ikki endurtikin og valrætturin er enn óbroyttur.